

نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه

نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه

علی کارشناس^[1]

چکیده

تمدن نوین اسلامی، در اصول جهان‌شمول اسلام ریشه دارد. این اصول عبارت است از: توحید، جامعیت دین اسلام، عقل‌گرایی و خردورزی، علم‌گرایی، عدالت محوری، حریت و آزاداندیشی، تدین و معنویت‌مداری، اخلاق‌مداری اشاره کرد؛ این اصول که تمسک به آن ایجادگر وحدت امت اسلامی است. این مقاله بر این هدف است که نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه و با بهره‌گیری از روش توصیفی-تحلیلی بررسی نماید. سؤال اصلی تحقیق حاضر آن است که نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت با تأکید بر فقه سیاسی شیعه چیست؟

یافته این مقاله این است که فقه سیاسی شیعه یک فقه تمدن‌ساز و دارای شمولیت و جامعیت است، تمدن نوین اسلامی نقشی بس عظیم در ایجاد وحدت امت اسلامی دارد.

واژگان کلیدی: تمدن، تمدن نوین اسلامی، فقه سیاسی، توحید، وحدت.

1. مقدمه

1-1. طرح مسئله

ضرورت توجه به تمدن نوین اسلامی، مورد توجه هر مسلمان متعهدي است؛ فقه سياسي شيعه با تحقق انقلاب اسلامي؛ توان خود را جهت مديريت اين جريان به صحنه آورده است تا ديگر شاهد گسستگي در ميان مسلمانان روبه‌پرو نباشيم. در فضايي که سايه‌ي فرهنگ مدرنيته همه‌ي ذهن‌ها را فرا گرفته است شناخت و تبين چيستي و چگونگي تمدن نوين اسلامي و نقش آن در وحدت امت مسلمانان از جاگاه بسزايي برخوردار است. با توجه به اينکه جامعه اسلامي هر روز رو به پيشرفت است و اين طبيعي است که با هر پيشرفتي در هر جامعه اي دشمنان آن ها نيز بيکار نمي نشينند و با ايجاد تفرقه و از بين بردن وحدت در بين مسلمين تمدن اسلامي را که از نظر خود غربي ها در سه تمدن اوليه موجود در جهان است را از بين مي برند. بر اين اساس و با توجه به تأکيدهاي مکرر مقام معظم رهبري سؤال اصلي تحقيق حاضر آن است که نقش تمدن نوين اسلامي در ايجاد وحدت امت با تأکيد بر فقه سياسي شيعه چيست؟

2-1. اهميت و ضرورت تحقيق

تحقيق پيرامون نقش تمدن نوين اسلامي در ايجاد وحدت امت؛ علاوه بر تأمين نياز علمي در اين زمينه، داراي فوايد عملي و آرمانی است؛ با توجه به نظريه جهاني سازي غرب و توسعه طلبي غرب براي گسترش فرهنگ و تمدن غربي بر جوامع اسلامي؛ تنها راهکار و راهبرد نظري ما در برابر استيلاي تمدن غرب، شناخت و آگاهي از تمدن نوين اسلامي است که نقشي مهم و اساسي در تحقق وحدت امت اسلامي ايفا مي کند.

پژوهش پيشينه 3-1. a)

«تاريخ ابن خلدون»، «تاريخ فرهنگ و تمدن اسلامي» تأليف جان احمدي، «فرهنگ و تمدن اسلامي» تأليف دکتر ولايتي درباره دستاوردهاي تمدن اسلامي بحث کرده است؛ ولي هيچ یک از منابع مذکور مسئله نقش تمدن نوين اسلامي در ايجاد وحدت امت با تأکيد بر فقه سياسي شيعه را مورد کنکاش و بررسي قرار نداده اند؛ از اين رو، پژوهش حاضر کم نظير است.

4-1. فرضيه پژوهش

فرضيه ما اين است که اصول تمدن نوين اسلامي در راستاي تحقق وحدت اسلامي بر مبناي فقه سياسي شيعه عبارتند از: فطرت توحيد، عقلانيت و خردورزي، جامعيت دين اسلام، نظام امامت و رهبري الهي، امت واحده اسلامي، قانون فراگير الهي و عدالت محوري.

روش پژوهش حاضر، توصیفی - تحلیلی است. در پژوهش حاضر از روش توصیف داده‌ها و تحلیل تاریخی با استفاده از منابع و روش اسنادی و مراجعه به کتابخانه و اینترنت استفاده شده است. تحقیق حاضر از نوع تحقیقات بنیادین است که با تأکید بر فقه سیاسی شیعه به بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات و اسناد و مدارک برای یافتن نقش تمدن نوین اسلامی در ایجاد وحدت امت و قضاوت ارزشی پیرامون آنها می‌پردازد.

2. شناسی مفهوم c)

سیاسی فقه 2-1. i)

واژه «فقه» در لغت به معنای فهم عمیق، ادراک خفی (ریزبینی) (سید نعمت‌الله جزایری، فروغ اللغات، 176) و دستیابی به مجهولات با استفاده از معلومات (راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، 642)، دانستن و ادراک است (ابن منظور، 1405ق، ج 13: 522) و در اصطلاح به معنای علم به احکام شرعی فرعی از روی ادله تفصیلی آن است (ابن مکی عاملی، 1419ق، ج 1: 40)

فقه سیاسی، شاخه‌ای از اندیشه سیاسی اسلام است که با تکیه بر روش‌شناسی اجتهاد، در عرصه اجتماع و سیاست، نحوه ارتباط فرد با دیگر شهروندان، پیوند شهروندان با دولت، ارتباط دولت اسلامی با دیگر دولتها و ارائه الگوهای مطلوب را بررسی می‌کند (سیدباقری، 1388/ 25)

تمدن 2-2. ii)

واژه‌ای تمدن یا Civilization در لغت به معنای شهرنشین شدن و اقامت در شهر است (معین، ج 1: 1139؛ امین، 1425: 11) و در اصطلاح، مجموعه‌ای از پدیده‌های قابل انتقال اجتماعی است (ساروخانی، 1370، ج 1: 99؛ ر. ک. مشکانی سبزواری و فقیه، 1391: 30)

از دیدگاه نگارنده، تمدن به معنای تشکیل نظام‌های اجتماعی، تحت سیطره فرهنگ خاص است (ر. ک.).

آشوري، 1381 : 128) تمدن اسلامي، تمدني ديني است که همه مؤلفه‌هاي آن بر محور اسلام مي‌گردد... بدین ترتيب، تمدن اسلامي از همه ویژگی‌هاي تمدن الهي در چهارچوب آموزه‌هاي قرآني و متکي بر سنت پیامبر اکرم (ص) برخوردار است و مؤلفه‌هاي آن، دین، اخلاق، علم، عدالت، قوانین، مقررات، اصول ديني و غيره است (جان احمدي، 1388: 51-52). مقام معظم رهبري تمدن اسلامي را فضايي مي‌داند که انسان در آن فضا به لحاظ معنوي و مادي مي‌تواند رشد کند و به غايات مطلوبي برسد که خدای متعال او را براي آن غايات خلق کرده است. زندگي خوب و عزت‌تمندي داشته باشد، انسان عزيز، انسان داراي قدرت، داراي اراده، داراي ابتکار، داراي سازندگي جهان طبيعت. تمدن اسلامي به این معني است و هدف و آرمان نظام جمهوري اسلامي این است (بیانات مقام معظم رهبري، 22/03/1383).

اصول تمدن نوین اسلامي در قرآن کریم عبارت‌اند از: فطرت توحیدی (روم: 30)، عقلانیت و خردورزی (اسراء: 36)، نظام امامت و رهبري الهي (رعد: 7)، عدالت محوري (حدید: 25)، جامعیت اسلام (نحل: 89)، امت واحد جهاني (نور: 55)، قانون یکپارچه جهاني (اعراف: 52)،

اسلامي نوین سازي تمدن 2-3. iii)

«تمدن سازي نوین اسلامي» عبارت است از: پیشرفت همه جانبه مظاهر مادي و معنوي مسلمانان در دو سخت افزاري و نرم افزاري تمدن اسلامي، جهت شکوفایی جامعه و رشد و بالندگي مسلمانان و دستیابی آنان به پیشرفت دنيوي و سعادت اخروي («معیني پور، مسعود و لک زايي، رضا، ارکان امت واحده و تمدن اسلامي از منظر امام خمینی (قدس سره) و مقام معظم رهبري»، فصلنامه علمی-پژوهشي مطالعات انقلاب اسلامي، ش ۲۸، ص ۵۴-۵۵)

شکل گيري تمدن نوین اسلامي باید با توجه به «مباني مشترک تمامی مذاهب اسلامي» و نه ایران شيعي باشد (بیانات مورخ ۲۶/۶/۱۳۹۰)

مهم ترین اصول تمدن نوین اسلامي که عناصری وحدت آفرین در میان امت اسلامي به شمار مي آیند، به شرح زیر است:

توحیدی فطرت 1. d)

سرشت و فطرت مشترک از بنیان های تمدن نوین اسلامی است که عاملی وحدت آفرین در میان مسلمانان به شمار می آید؛ چرا که عنصری فرا مذهبی است که خداوند متعال آن را به رسم امانت در نهاد مسلمانان بلکه همه انسانها قرار داده است:

وَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ. (روم: 30)

پس، روی خود را متوجه آیین خالص پروردگار کن! این فطرتی است که خداوند انسانها را بر آن آفریده؛ دگرگونی در آفرینش الهی نیست؛ این است آیین استوار.

فطرت در جامعه جهانی اسلام میان همه مردم جهان پیوند برادری و اخوت مبتنی بر ایمان را برقرار می نماید و فراگیرترین عامل همگرایی اجتماعی مؤمنان به شمار می رود. عامل اساسی جاودانگی اسلام، انطباق کامل دستورات اسلام با فطرت انسانی است. اتکا و وابستگی اسلام به روح و فطرت امری بدیهی و غیر قابل انکار است. از آنجا که روح و فطرت انسانها تغییرناپذیر است دین اسلام نیز که مبتنی بر فطرت آدمی است تغییر ناپذیر است، نیازهای متغیر و گوناگون بشری هرگز در پاسخ گویی دین نسبت به نیازهای ثابت انسانها، خللی ایجاد نمی کند. بدین ترتیب تطابق اسلام با فطرت یکی از رمزهای جاودانگی و جامعیت اسلام خواهد بود.

خردورزی و عقلانیت. 2. e)

عقلانیت و خردورزی از بنیان های تمدن نوین اسلامی است؛ به گونه ای که در اصول دین اسلام، تقلید جایز نیست و باید عقاید خویش را بر دلایل عقلانی و خردپسند، استوار ساخت. از سوی دیگر، در آیین مترقی اسلام، میان احکام و دستورات عقل و شرع، تلازم و هماهنگی وجود دارد که از آن تحت عنوان «قاعده ملازمه میان حکم عقل و حکم شرع»، یاد می شود:

كُلَّمَا حَكَمَ بِهِ الْعَقْلُ حَكَمَ بِهِ الشَّرْعُ وَ كُلَّمَا حَكَمَ بِهِ الشَّرْعُ حَكَمَ بِهِ الْعَقْلُ (ر.ک. طباطبایی، 1421، ج 16: 182)

هر چه را عقل حکم کند، شرع بر طبق آن حکم می کند و هر چه را شرع فرمان دهد، عقل نیز به آن

فرمان می‌دهد.

حکومت امام مهدی علیه السلام که منتهای اوج و اعتلای تمدن نوین اسلامی است؛ مبتنی بر عقلانیت و حکمت و خردورزی است امام باقر(علیه السلام) در این باره فرمود:

... مردم در زمان قائم(علیه السلام)از حکمت برخوردار می‌شوند تا آنجا که زن در خانه‌هاش به کتاب خدا و سنت پیامبر (صلی الله علیه و آله) قضاوت می‌کند(نعمانی، : 158)

همچنین، فرمود:

هنگامی که قائم ما قیام کند، دستش را بر سر بندگان می‌نهد و به واسطه آن، عقل‌هاشان جمع شده و افکار و اندیشه‌هاشان کامل می‌شود(مجلسی، 1403ق: ج 52 : 328)

مقام معظم رهبری عقلانیت را که یکی از شاخصه‌های بارز و مهم تمدن اسلامی است، چنین تعریف کرده‌اند: «عقلانیت یعنی نیروی خرد انسان را استخراج کردن و آن را بر تفکرات و اعمال انسان حاکم قرار دادن. برای تشکیل مدینه فاضله و امت واحد اسلامی و تمدن بزرگ اسلام». (بیانات مقام معظم رهبری، 29/4/1388). به باور مقام معظم رهبری، تمدن نوین اسلامی و تشکیل امت واحد اسلامی نیازمند تربیت عقلانی است. (بیانات مورخ ۲۹/۴/۱۳۸۸)

ت‌جامعی.3 f)

جامعیت اسلام و توجه به تمام ابعاد وجودی انسان اعم از مادی، معنوی، فردی و اجتماعی از بنیان‌های تمدن نوین اسلامی است. قرآن کریم می‌فرماید:

وَنَزَّلْنَا عَلَیْكَ الْكِتَابَ تِبْیَانًا لِّكُلِّ شَیْءٍ وَهُدًی وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ
لِّلْمُسْلِمِینَ (نحل: 89)

این کتابی که بر تو نازل کرده‌ایم توضیح همه چیز و هدایت و رحمت و بشارت مسلمانان است.

هیچ تری و خشکی، مگر اینکه در کتاب مبین خدا است.

اسلام به دلیل جامع نگری اش، هم جهات روحی و معنوی بشر را در نظر گرفته و هم به جهات مادی و جسمانی او توجه داشته است و برای تمام ابعاد وجودی او احکام و قوانینی مقرر کرده است و همین جامعیت و جامع نگری اسلام درباره انسان، این آیین آسمانی و الهی را فرا زمانی و فرا مکانی کرده است؛ زیرا انسان موجودی فرا زمانی و فرا مکانی است. برای نمونه اسلام استفاده از دنیا و لذات آن را، به شرط آن که از چارچوب موازین شرع، خارج نباشد و به معنویّت و کمال بشر ضرر نزند، تأیید کرده است و از سوی دیگر نیز کسب معنویّات و ترقّی روحی را بر نادیده نگرفتن زندگی دنیوی مشروط نموده است؛ چنانکه امام سجاد (علیه السلام) می فرماید:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَرَكَ دُنْيَاهُ لِآخِرَتِهِ وَلَا آخِرَتَهُ لِدُنْيَاهُ (جرعاملی، 1409، ج 17)

: 76)

از ما نیست کسی که دنیایش را برای آخرتش یا آخرتش را برای دنیایش رها کند.

از سوی دیگر، قوانین حکومت جهانی امام مهدی (ع) با نیازمندیهای ثابت و متغیر انسان، انطباق دارد و این دلیل دیگری بر جامعیت آن است.

از آنجا که نیازهای انسان، متنوّع است، قوانین اسلامی نیز متنوّع اند و به دو دسته قوانین ثابت و قوانین متغیر تقسیم می شوند و راهکار اسلام برای پاسخ گویی به نیازهای متغیر انسان، اجتهاد است. یکی از باورهای که از متون آیات و روایات استفاده می شود و مورد اتّفاق همه مسلمانان است ختمیّت دین اسلام است؛ لازمه ختمیّت دین اسلام، جاودانگی احکام آن است؛ چرا که بشر همواره نیازمند هدایت الهی است. اگر دین الهی، مخصوص زمان و یا مکان خاصّی باشد، سبب محرومیّت انسانها و نسلهای دیگر، از دین می گردد و این امر با ادّعای ختمیّت و جاودانگی دین اسلام منافات دارد.

امام رضا (علیه السلام) در این باره می فرماید: مردی از امام صادق (علیه السلام) پرسید، چگونه است که هر چه بیشتر، قرآن انتشار می یابد و تدریس می شود جز بر تازگی و طراوتش، چیزی افزوده نمی گردد، امام صادق (علیه السلام) فرمود:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَجْعَلْهُ لِرِمَانٍ دُونَ رِمَانٍ وَلَا لِنَاسٍ دُونَ نَاسٍ فَهُوَ فِي كُلِّ رِمَانٍ جَدِيدٌ وَعِنْدَ كُلِّ قَوْمٍ غَضٌّ إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (مجلسي 1403، ج 17: 213؛ ابن بابويه 1378، ج 2، ص 130)

زیرا خداوند تبارک و تعالی، قرآن را برای زمانی خاص و مردمی خاص نفرستاده است؛ پس قرآن تا روز قیامت در هر زمانی جدید و برای هر قومی تازه خواهد بود.

در روایت دیگری آمده است:

حکم الهی و تکالیف خداوند در حق اولین و آخرین (انسانها) یکسان است؛ مگر آن که علّت یا پدیدۀ ای پیش آید که باعث دگرگونی حکم شود و نیز همگان نسبت به تغییر حکم، هنگام پیش آمدن حوادث همانندند و واجبات بر همه یکسان است. همان که از پیشینیان سؤال می‌شود، از آیندگان نیز سؤال می‌شود و مورد محاسبه قرار می‌گیرند (کلینی، 1401، ج 5: 18) همچنین «احکام اسلام محدود به زمان و مکان نیست و تا ابد باقی و لازم‌الاجرا است» (موسوی خمینی، 1409: 25) به همین دلیل، اسلام در کنار قوانین و احکام ثابتش دارای یک سلسله مکانیزم‌هایی است که مایه پاسخگویی به نیازهای متغیّر انسان، متناسب با مقتضیات زمان می‌گردد. دین اسلام باید برای هر مسئله جدیدی که در تمدن نوین اسلامی مطرح می‌شود، راهکار داشته باشد و این امر به جامعیت قوانین اسلام باز می‌گردد. مقام معظم رهبری می‌فرمایند: روزی که در جامعه و کشور ما صد نفر، پانصد نفر، هزار نفر شخصیت روحانی مانند امام وجود داشته باشند، شما ببینید چه حرکت عظیمی در این جامعه به وجود خواهد آمد. وقتی در جامعه ما صدها نفر شخصیت دارای دانش دین و مسلط بر منطق و استدلال دینی در فلسفه و کلام و فلسفه جدید و محاجه با شبهه‌افکنان وجود داشته باشند، ببینید چه اتفاق عظیمی در جامعه می‌افتد. وقتی به وسیله همین مجموعه، هزاران کتاب، مجله و مقاله‌های علمی در سطح دنیا با زبان‌های مختلف منتشر شود، شما ببینید چه خورشید فروزانی از این نقطه عالم بر همه فضای فکری جهان بشری پرتو خواهد افکند. تحقق همه این امور میسر است (بیانات مقام معظم رهبری، 22/3/1385).

ارادة الهي براين تعلق گرفته است که حاکمیت خویش را در زمینه تدبیر و اداره سياسي جامعه به انسان‌هاي واگذار کند که تجلای ارادة اویند، هر چند این تفویض از قدرت و حاکمیت او نمی‌کاهد؛ این انسان‌هاي برگزیده «پیامبران و امامان(ع)» اند. حاکمیت در نظام جهانی قرآن به دست رهبر برگزیده الهي است که از جانب او اعمال حاکمیت می‌کند. حاکمیت امام به معنای حاکمیت قانون، عدالت، حق و معنویت است. جهان تحت حاکمیت الهي امام به جهانی معنوی تبدیل می‌شود که همگان را در مسیر تکامل و تعالی قرار می‌دهد. امام، قطب آرمانی و فکری جهان، [21] حاکمیت الهي را در نظام جهانی به اجرا می‌گذارد و همه ملت‌ها و سرزمین‌ها را تحت عنوان «امت واحد» به سوی کمال و تعالی سوق می‌دهد (ر.ک. جمالی، 1375: 161)

5. واحد امت h)

از دیگر ارکان نظام جهانی قرآن کریم «تحقق وعده الهي پیرامون امت واحد جهانی» است. امت در نظام جهانی اسلام نویددهنده جامع‌های متکامل است که استعدادها و ارزش‌های انسانی در آن شکوفا می‌گردد و نیازهای بنیادین فطرت و روح انسانی در آن برآورده می‌شود. محور فعالیت و حرکت در آن نظام اجتماعی، «فطرت و هویت مشترک» و «فکر و ارادة توأم با ایمان و باور» می‌باشد (ر.ک. همان: 165) قرآن کریم، چنین نظامی را این‌گونه بشارت می‌دهد:

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ... (نور: 55)

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل شایسته انجام داده‌اند وعده داده است که آنان را خلیفه خود در زمین قرار خواهد داد، آن‌گونه که پیشینیان را خلیفه گردانیده است. و بدون شک، دینی را که برای آنها برگزیده است مستقر خواهد ساخت و همانا به آنها پس از يك دوره بیم و ناامنی امنیتی خواهد بخشید.

براساس آیات قرآن، همه پیامبران و پیروانشان یک امت‌اند و تفاوت‌های میان پیروان و پیامبران

هرگز دلیلی بر دوگانگی آنان نیست. بر همین مبنا، قرآن می‌کوشد تا با ترسیم دورنمای نظام واحد قرآنی امت واحده‌ای را ایجاد کند که در آن مردمان بر ایمان و توحید الهی متحد و متفق‌اند. قرآن کریم می‌فرماید: «وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ» (مؤمنون: 52)؛ این آیه به وحدت جامعه انسانی و حذف هرگونه تبعیض و جدایی دعوت می‌کند، به این بیان که همان‌گونه که خداوند متعال پروردگار واحد است، انسان‌ها نیز امت واحدند (مکارم شیرازی، 1366، ج 14: 258)

علامه طباطبایی نیز وحدت جهانی جوامع انسانی را امری یقینی دانسته که تنها با اسلام تحقق می‌یابد. از دیدگاه علامه، نوع انسان به حکم فطرتی که در او به ودیعت نهاده شده طالب کمال و سعادت حقیقی خود، یعنی دستیابی به عالی‌ترین مراتب زندگی مادی و معنوی، است و روزی به آن دست خواهد یافت. اسلام که دین توحید است برنامه چنین سعادت است (ر.ک. طباطبایی، 1421، ج 4: ۱۳۱-۱۳۲)

بر اساس روایات نیز، همه نقاط زمین تحت سیطره حکومت امام مهدی (علیه السلام) قرار می‌گیرد و عدالتش فراگیر می‌شود؛ امام باقر (علیه السلام) در این باره می‌فرماید:

الْقَائِمُ مِنْ ذَا... مُؤَيَّدٌ بِالنَّصْرِ تَطُوعِي لَهُ الْأَرْضُ وَ تَطَاهَرُ لَهُ الْكُنُوزُ يَبْلُغُ سُلْطَانُهُ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ وَ يُطَاهَرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِهِ دِينُهُ عَلَي الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ فَلا يَبْقَى فِي الْأَرْضِ خَرَابٌ إِلَّا قَدَّ عُمِرَ (ابن بابویه، 1395ق، ج 1: 331)

قائم ما (علیه السلام) با نصرت الهی تأیید می‌شود و زمین گنجهایش را بر وی آشکار می‌سازد و حکومتش، شرق و غرب عالم را فرا می‌گیرد و خداوند به وسیله او دانش را بر تمام ادیان، غلبه می‌دهد- هرچند مشرکان ناراحت شوند- پس در زمین خرابی‌ای باقی نمی‌ماند مگر آن که آباد گردد

6. الهی فراگیر قانون i)

قانون فراگیر جهانی، که از مکتب انسان‌ساز اسلام و قرآن کریم سرچشمه می‌گیرد، از عناصر وحدت‌بخش جهانی‌شدن در قرآن کریم است. به اعتقاد مقام معظم رهبری، عامل اصلی دشمنی معاندان با ایران اسلامی محوریت قوانین الهی برگرفته از قرآن کریم است (ر.ک. بیانات مقام معظم رهبری، 26/6/1390). به

باور مقام معظم رهبری، هدف نهایی نظام اسلامی، ایجاد امت واحد اسلامی و تمدن اسلامی جدید است. (همان) از آنجاکه انسان مدنی بالطبع است، ناگزیر از آن است که نیازهای خویش را با همکاری و تعاون و نظام اجتماعی به دست آورد. از سوی دیگر، تعارض و تزاخم میان خواسته‌های بشری و روح سیری‌ناپذیر وی نیاز به قانون را تشدید می‌کند. بهترین قانون قانونی است که از جانب آفریدگار انسان و به دور از هر تحریفی به دست بشر رسیده باشد، چراکه وی به خوبی انسان و نیازهای وی را می‌شناسد و از قانون‌گذاری برای انسان هیچ‌گونه انتفاعی نمی‌برد (ر.ک. سبحانی، 1411؛ ج 2؛ 24-30) این قانون همان قانون حیات بخش قرآن کریم است؛ قرآن کریم از سوی خداوند متعال برای هدایت بشر به سوی کمال و سعادت نازل شده است و، از این رو، تنها قانون جامع در میان انسان‌هاست که مبتنی بر فطرت است؛ قرآن کریم قادر است که انسان را در نظام جهانی قرآن به سعادت وعده داده شده الهی رهنمون سازد؛ خداوند سبحان در توصیف جامعیت قرآن کریم می‌فرماید:

وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عَلَمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ . (اعراف: 52)

و درحقیقت، ما برای آنان کتابی آوردیم که آن را از روی دانش، روشن و شیوایش ساخته‌ایم، و برای گروهی که ایمان می‌آورند هدایت و رحمتی است.

امام خمینی (ره) اعتقاد به محوریت قوانین قرآن را از پیش فرض‌های امت واحد و تمدن نوین اسلامی می‌دانستند (موسوی خمینی ره، صحیفه نور، ج 10: 449). مقام معظم رهبری نیز شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی را مبتنی بر «مبانی مشترک همه مذاهب اسلامی» می‌داند که مهم ترین منبع مشترک میان مسلمانان ، همان قرآن کریم است (ر.ک. بیانات مقام معظم رهبری، 26/6/1390)

قرآن کریم، به صراحت، مسلمانان را به وحدت فراخوانده، از تفرقه‌ها فکني منع می‌نماید:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ... (آل عمران: 103)

و همگی به ریسمان خدا چنگ زنید و پراکنده نشوید.

بر این اساس، وحدت مسلمانان و کاهش وابستگی به قدرت‌های بیگانه در ابعاد سیاسی، فرهنگی و اقتصادی و حمایت از حقوق ملت‌های مسلمان در صحنه‌های بین‌المللی شکوفایی ظرفیت وحدت امت اسلامی در

گیری نتیجه (j)

«تمدن سازی نوین اسلامی» پیشرفت همه جانبه مظاهر مادی و معنوی مسلمانان در دو سخت افزاری و نرم افزاری تمدن اسلامی، جهت شکوفایی جامعه و رشد و بالندگی مسلمانان و دستیابی آنان به پیشرفت دنیوی و سعادت اخروی است؛ در این میان نقش فقه سیاسی شیعه در تمدن سازی، هدایت و تکامل زندگی اجتماعی، نقشی فراگیر و مثبت است؛ از آنجا که دین برای اداره زندگی انسان در تمام جوانب آمده است (دین حداکثری) و تمدن برجسته ترین حیثیت زندگی انسان است. تمدن نوین اسلامی، با رویکردی کل نگر غایت جامعه سازی و امت سازی را ایفا می کند تا آن که امت واحد تشکیل شود. اصول تمدن نوین اسلامی عبارتند از: فطرت توحیدی، عقلانیت و خردورزی، جامعیت دین اسلام، عدالت محوری، نظام امامت و رهبری الهی، امت واحد و قانون فراگیر الهی؛ از این رو، تمدن نوین اسلامی نقشی بس عظیم در پویایی، شکوفایی و رشد جامع و همه سو نگر جامعه اسلامی در پی دارد. بی شک وحدت فرق اسلامی از شیعه و سنی باعث تمدن سازی شده و مشت محکمی بر دهان دشمنان اسلام است.

فهرست منابع

قرآن کریم.

نهج البلاغه.

[امام] خامنه ای، سیدعلی(1390) نرم افزار حدیث ولایت(بیانات و مکتوبات)، مؤسسه کامپیوتری نور، قم.

ابن مکی عاملی، محمد (شهید اول) (1419 ه. ق). ذکر الشیعه، قم، مؤسسه آل البيت لاحیاء التراث.

ابن منظور، محمد بن مکرم (1405 ه. ق). لسان العرب، بیروت، دار احیاء التراث العربی.

ابن بابویه، محمد بن علی (1378). عیون أخبار الرضا علیه السلام، تحقیق و تصحیح: مهدی لاجوردی، نشر جهان، تهران.

_ (1395). کمال الدین و تمام النعمه، تصحیح علی اکبر غفاری، تهران، اسلامیه.

اربلاستر، آنتونی (1367). ظهور و سقوط لیبرالیسم، ترجمه عباس مخبر، تهران، نشر مرکز.

اربلاستر، آنتونی (1367). ظهور و سقوط لیبرالیسم، ترجمه عباس مخبر، تهران، نشر مرکز.

امین، احمد (1425 ه. ق). ضحی الاسلام، بیروت، دارالکتاب العربی.

آشوری، داریوش (1381)، تعریف ها و مفهوم فرهنگ، تهران، آگه.

بهروزلك، غلامرضا (1386). سياست و مهدويت، قم، آينده روشن.

پيشگاهي، زهرا (1380). نگرش ژئوپليتيكي بر پديده جهاني شدن، تئوري نظامهاي فضا - منطقهاي، تهران، دوره عالي جنگ.

حاجتي، ميراحمد رضا (1381). عصر امام خميني، قم، بوستان كتاب.

حراغلي، محمد بن حسن (1409 ه. ق). وسائل الشيعه، قم، مؤسسه آل البيت لاحياء التراث.

حراغلي، محمد بن حسن (1409). وسائل الشيعه، قم، مؤسسه آل البيت لاحياء التراث.

حقيقت، صادق (1387). روششناسي علوم سياسي، قم، دانشگاه مفيد.

خبيبي، حسين بن حمدان (1419). الهدايه الكبري، بيروت، البلاغ.

ساروخاني، باقر (1370)، درآمدي بر دائره المعارف علوم اجتماعي، تهران، كيهان.

سبحاني، جعفر (1411). الالهيات علي هدي الكتاب و السنه °° و العقل، قم، مكتب دارالاعلام الاسلامي.

سروش، عبدالكريم (1378)، مدارا و مديريت، تهران، صراط.

سيد باقري، سيد كاظم (1388). فقه سياسي شيعه، قم، پژوهشگاه فرهنگ و انديشه اسلامي.

صافي گلپايگاني، لطف الله (1380). منتخب الاثر، قم، مكتب آيت الله صافي گلپايگاني.

طاهرزاده، اصغر (1391) تمدن زايي شيعي، اصفهان، لب الميزان.

طباطبائي، محمد حسين (1421 ه. ق). الميزان في تفسير القرآن، قم، مؤسسة نشر اسلامي.

طبرسي، ابو علي فضل بن حسن (1406). مجمع البيان في تفسير القرآن، تهران، ناصر خسرو.

طیب، عبدالحسین(1378). اطیب البیان، تهران، انتشارات اسلام.

عروسی حویزی، عبد علی بن جمعه(1415). تفسیر نور الثقلین، قم، انتشارات اسماعیلیان.

عمید، حسن (1342). فرهنگ لغت فارسی عمید، تهران، کتابخانه سینا.

فیض کاشانی، محمد بن مرتضی(1361)محجّه البیضاء فی تهذیب الاحیاء، قم، اسلامی.

کلینی، محمد بن یعقوب (1401 ه. ق). الکافی، به تصحیح علی اکبر غفاری، بیروت، دارالاضواء.

مجلسی، محمد باقر (1403 ه. ق). بحار الانوار، بیروت، دار احیاء التراث العربی.

مطهری، مرتضی (1362). خدمات متقابل اسلام و ایران، قم، صدرا.

معینی پور، مسعود و لک زایی، رضا، ارکان امت واحده و تمدن اسلامی از منظر امام خمینی(قدس سرّه)
و مقام معظم رهبری»، فصلنامه علمی-پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، دوره 9، ش 28، بهار 1391، ص 54-55

مکارم شیرازی، ناصر (1366). تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه.

موسوی خمینی، سید روح الله (1409). صحیفه نور، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.

الهلالی، سلیم بن قیس(1405). کتاب سلیم بن قیس الهلالی، تحقیق و تصحیح: محمد انصاری زنجانی
خوئینی، قم، الهادی.

الیاده، میرچا (1374). فرهنگ و دین، ترجمه هیئت مترجمان، تهران، طرح نو.

[1]. استاد حوزه علمیه قم، دکتر فقه و اصول و پژوهشگر پژوهشگاه امام صادق (علیه السلام)؛ 09371896707

[2]. امام، قطب ایدئولوژیک نظام جهانی اسلام، از طریق گزینش الهی و بیعت مردمی، سکان هدایت جامعه بشری را به عهده دارد. امیرمؤمنان امام را به «قطب الرّحّاء»، یعنی محوری که سنگ آسیاب به دور آن می‌چرخد، تشبیه فرموده است: «وَأَنَّهُ لَيَعْلَمُ أَنَّ مَحَلَّيْهَا مَحَلُّ الْقُطْبِ مِنَ الرَّحَّاءِ» (نهج البلاغه، خطبة 3)؛ درحالی‌که او (خلیفه) نیک می‌دانست که موقعیت و نقش من (امیرمؤمنان) چون قطب در سنگ آسیاب است.